

OTP Agrár Kollégium – Mi foglalkoztatja a szakmát? Az állattenyésztési ágazatok üzemgazdasági elemzése; Szerbia és Bulgária agrártejesítménye

BENEDEK FÜLÖP

Az OTP Agrár Kollégium olyan fontos szakmai kérdésekkel foglalkozik, hogy felmerült az eredmények szélesebb körben történő megismertetésének igénye, ezzel az OTP társadalmi szerepvállalásának további erősítése. Ennek szellemében állapodott meg a Kollégium és a Gazdálkodás Szerkesztőbizottsága, hogy a kollégiumi ülések után jelenjen meg egy tájékoztató a folyóiratban az üléseken megtárgyalt tanulmányokról, illetve a vitában elhangzott hozzászólások néhány megállapításáról.

Az Agrár Kollégiumon megvitatott témák tudományos igényességgel készülnek, és az ország meghatározó agrárműhelyei készítik. Ezek a tanulmányok tájékoztatják az Agrár Kollégium tagjait az aktuális agrárpolitikai kérdésekről, definiálják a gazdaságpolitikai döntéshozók indítékait, feltárják a vélelmezett termelői reagálásokat. Mindezek keretében a kollégiumi ülések áttekintik az OTP Bank szerepét és lehetőségeit, ezzel hozzájárulva a releváns, a gazdálkodók érdekeit szolgáló bankstratégia megfogalmazásához.

A most olvasható ismertető az OTP Agrár Kollégiumának 2024. június 11-i ülése alapján készült, amely a hazai állattenyésztés főbb ágazatainak ökonomiai helyzetét vizsgálta, valamint Szerbia és Bulgária agrártejesítményét elemezte.

Az állattenyésztéssel foglalkozó terjedelmes tanulmány (161 oldal) szerzője és előadója Szöllösi László, a Debreceni Egyetem (DE) docense volt, (szerzőtársai Mihály-Karnai Laura, Kovács Krisztián, Marczin Tamás, Rácz Zsolt). Az Előadó prezentációja elején globális kitekintést adott a főágazat helyzetéről. Kiemelte, hogy az elmúlt évtizedben az állattermék-előállítás jelentősen bővült, amely az előttünk álló évtizedben kisebb mértékben, de tovább növekszik. A hústermelés a 2022. évi 347 millió tonná-

ról 2032-re 382 millió tonnára növekedhet. A globális húsipar szerkezetében jelentős változás nem várható, a baromfi- és sertéshústermelés dominanciája továbbra is kiemelkedő lesz. Az előrejelzések alapján a globális húsexport 2032-re a bázisidőszakhoz képest 3 százalékos növekedéssel 42 millió tonnára emelkedik. Ennek ellenére várhatóan lelassul a húskereskedelem növekedési üteme az elmúlt évtizedhez mérten. Az importigény legnagyobb mértékű bővülése Afrikában mutatható ki, amely az összes húsimport 78 százalékát teszi ki. A világ

tojástermelése a 2022. évi 93 millió tonnáról tíz év alatt 103 millió tonnára emelkedhet, míg a tejtermelés is jelentősen növekszik: 897 millió tonnáról 1039 millió tonnára.

Az Európai Unió – a juh- és kecskehús kivételével – önellátó a legfőbb állati termékekből, sertéshúsból és baromfi húsból erős exportpiaci szereplő. Az EU-27-nek jelentős állatállománya (134 millió sertés, 75 millió szarvasmarha, valamint 70 millió juh és kecske) volt 2022 végén, a tendencia azonban két évtized óta meredeken csökkenő. Az EU-27 hústermelése 2032-re várhatóan 3 százalékkal esik vissza, a sertéshús (–6,5%), valamint a marha- és borjúhús (–4,8%) csökken, míg a baromfi hús (+3,4%) és a juh-, kecskehús (+2,4%) növekszik. Ugyancsak bővül a tojástermelés (+3,4%), de tejből kevesebbet (–1,0%) fognak termelni az Unióban. Az állattermék-előállításának területi szerkezetében megfigyelhető egy trendszerű elmozdulás Nyugat-Európából Kelet-Európába, amely a jövőben várhatóan folytatódni fog.

Magyarországon 2020-ban az ország 117 ezer gazdaságában közel 1,9 millió állategységnek megfelelő állatállományt tartottak. A hazai állattartó gazdaságok száma folyamatosan csökkent az elmúlt 10 évben. 2010 óta több mint felével (53%-kal) zsugorodott 2020-ra, de még 2016-hoz képest is 31 százalékos a visszaesés. Ennek oka a kevés állatot tartó gazdaságok megszűnése. Elmondható, hogy az 5 állategység alatti gazdaságok száma 2020-ra 59 százalékkal visszaesett 2010 óta, ellenben a nagyobb állattartó gazdaságok (legalább 100 állategység) száma 16 százalékkal nőtt. A koncentrációt jelzi (különösen a baromfi- és a sertéságazatok tekintetében), hogy a legalább 20 állategységgel rendelkező gazdaságok állatállományának állategységben kifejezett értéke nőtt (9,9%-kal), az öt állategység alatti kategóriába tartozó gazdaságoknál lévő állatállomány pedig 57 százalékkal csökkent az elmúlt 10 évben.

Előadása következő részében Szöllősi László a takarmányárak és az értékesítési árak alakulását elemezte állattenyésztési ágazatonként, majd az egyes ágazatok üzeme-gazdasági elemzésével foglalkozott. Hangsúlyosan hívta fel a figyelmet arra, hogy *a virtuális üzemek, amelyeket modelleztek, a hazai állattartó telepek felső negyedébe tartoznak* mind technológiai színvonal, mind termelési hatékonyság szempontjából. A bemutatott értékek a nemzetközi legjobb gyakorlatok színvonalát közelítik, illetve bizonyos mutatókban el is érik azt (1. táblázat).

Az előadó a bemutatott termelési mutatók mellett a jó színvonalú virtuális üzemek ágazati termelésének költség-, ár- és jövedelemviszonyait a 2. táblázatban szereplő értékekkel jellemezte. Felhívta a figyelmet a kocatartás, a sertéshizlalás és a vágócsirke-előállítás 2023. évi kiemelkedő jövedelmezőségére. A peccsenyekacsa-előállításban valamivel alacsonyabb volt a jövedelmezőség, de ez a 11 százalékos költségarányos jövedelem is még elfogadhatónak minősül. A hizottkacsa-előállításban a jövedelmezőség ennek dupláját érte el. A ketreces tojástermelés jövedelmezősége kiemelkedőnek bizonyult a 2023-as év átlagában, ami elsősorban a magas áraknak volt köszönhető. 17-18 forintos jövedelmet lehetett tojásonként realizálni. A legnehezebb helyzetben a tejtermelés volt az elmúlt évben, a jövedelmezőség alig érte el a 10 százalékot.

A 2024. évre vonatkozó prognózisban Szöllősi László úgy vélekedett, hogy a piaci árak csökkenése miatt a termelési érték is visszaesik, és egyedül a tejtermelésben csökken nagyobb mértékben a termelési költség, mint a termelési érték. Így 2024-ben – a tej kivételével – romlik az állattenyésztési ágazatok jövedelmezősége. Számításait a 3. táblázatban mutatta be.

I. táblázat

A jó színvonalú üzemekre jellemző termelési mutatók
(Production indicators of high-quality plants)

Kocartás és hizó-alapanyag-előállítás	Vágósertés-előállítás	Vágócsirke-előállítás	Pecsenyekacsa-előállítás	Hizottkacsa-előállítás	Ketreces étkezési tojástermelés	Tejtermelés
Kocaforgó 2,35 fialás/ koca/év	Értékesítési átlagsúly 115 kg/db	Értékesítési átlagsúly 2,75 kg/db	Értékesítési átlagsúly 3,1 kg/db	Értékesítési átlagsúly 5,85 kg/db	Tojástermelés (HH) 360 tojás/tyúk	Tejhozam II 560 liter/tehen/év
Fialási átlag 13,85 malac/ fialás	Értékesített élő súly 358 kg/m ²	Értékesített élő súly 46,99 kg/m ²	Értékesített élő súly 15,72 kg/m ²	Hizottmáj-hozam 0,56 kg/db	Tojástermelés (HH) 297 tojás /tyúk/év	Kétellés között el- telt idő 395 nap
Malacelhullás 6,2%	Hizlalási idő 143 nap	Hizlalási idő 41,4 nap	Hizlalási idő 41 nap	Hizlalási idő (nevelés/tömeg) 70/12 nap	Termelési időszak hossza 63 hét	Borjúszaporulat 81,3%
Kocaelhullás 12%	Átlagos napi súly- gyarapodás 756 g/nap	Átlagos napi súly- gyarapodás 68,47 g/nap	Átlagos napi súlygyarapodás 75,61 g/nap	Átlagos napi súly- gyarapodás (nevelés/tömeg) 58,6/145,8 g/nap	Átlagos termelési intenzitás 81,6%	Tehenek hasznos élettartama 2,2 laktáció
Kocaselejtezés 39%	FCR 2,38 kg/kg	FCR 1,60 kg/kg	FCR 2,0 kg/kg	FCR (nevelés/tömeg) 3,2/5,7 kg/kg	FCR 2,08 kg/kg	Tehénsелеjtezés 35%
	Elhullás 2,42%	Elhullás 4,0%	Elhullás 3,4%	Elhullás (nevelés/ tömeg) 2,5/2%	Elhullás 5,8%	

FCR: fajlagos takarmányfelhasználás

2. táblázat
Jó színvonalon gazdálkodó állattartó üzemek költség-jövedelem viszonyai, 2023
(Cost-income data of high-quality livestock farms, 2023)

Megnevezés	Kocartatás és hizálapanyag-előállítás (Ft/indac)	Vágósertés-előállítás (Ft/kg)	Vágócsirke-előállítás (Ft/kg)	Pecsenye-kacsa-előállítás (Ft/kg)	Hízott-kacsa-előállítás (Ft/kg)	Ketreces étkezési tojástermelés (Ft/db)	Tejtermelés (Ft/liter)
Árbevétel	22 895	717,0	470,0	625,0	1 355,1	60,9	212,4
Támogatások	1 032	14,7	16,7	35,1	97,0	1,1	20,6
Termelési érték	23 928	731,7	486,7	660,1	1 452,1	62,0	233,0
Termelési költség	17 423	613,3	418,9	590,5	1 187,5	44,8	211,9
ebből							
- naposállat/ hizálapanyag/ tenyészállat, %	14,4	32,0	14,5	17,9	15,8	14,9	-
- takarmány, %	40,2	51,0	64,7	61,2	53,3	48,4	60,5
- energia, %	8,4	4,2	5,7	7,7	5,8	1,7	2,0
- személyi jellegű ktg., %	8,1	2,6	2,9	4,0	14,5	4,7	10,0
Nettó jövedelem	6 504	118,4	67,8	69,6	264,7	17,2	21,1
EBITDA	8 611	159,7	83,4	83,7	282,8	21,0	38,9
Költségarányos jövedelem-zség, %	37,3	19,3	16,2	11,8	22,3	38,5	10,0
ROS, %	28,4	16,5	14,4	11,1	19,5	28,3	9,9
EBITDA margin, %	37,6	22,3	17,7	13,4	20,9	34,4	16,7

EBITDA: kamatok, adózás és értékcsökkenési leírás előtti eredmény

ROS: árbevétel-arányos jövedelmérés

3. táblázat

Jó színvonalon gazdálkodó állattartó üzemek költség-jövedelem viszonyai, 2024-re vonatkozó előrejelzés
(Cost-income relationships of high-quality livestock farms, forecast for 2024)

Megnevezés	Kocartás és hízóalapanyag- előállítás (Ft/malac)	Vágósertés- előállítás (Ft/kg)	Vágó- csirke- előállítás (Ft/kg)	Pecsénye- kacsa- előállítás (Ft/kg)	Hízottkacsa- előállítás (Ft/kg)	Ketre- ces étkezési tojástermelés (Ft/db)	Tej- termelés (Ft/liter)
Árbevétel	21 292	670,0	415,0	530,0	920,9	45,6	201,1
Támogatások	1 032	14,7	16,3	34,9	97,0	1,1	20,6
Termelési érték	22 324	684,7	431,3	564,9	1 017,9	46,7	221,7
Termelési költség	17 159	592,7	385,4	525,8	997,0	42,0	189,5
ebből							
- naposállat/ hízóalapanyag/ tenyészállat, %	14,6	32,4	14,7	19,4	17,9	14,5	-
- takarmány, %	38,7	50,2	63,2	58,2	43,8	42,0	55,6
- energia, %	7,2	3,7	5,0	6,9	5,4	1,4	1,1
- személyi jellegű ktg., %	9,3	3,1	3,4	5,1	19,9	5,5	12,8
Nettó jövedelem	5 165	92,0	45,9	39,1	20,9	4,7	32,2
EBITDA	7 272	133,3	61,3	53,1	39,0	8,5	50,0
Költségarányos jöve- delmezőség, %	30,1	15,5	11,9	7,4	2,1	11,2	17,0
ROS, %	24,3	13,7	11,1	7,4	2,3	10,3	16,0
EBITDA margin, %	34,2	19,9	14,8	10,0	4,2	18,5	22,6

EBITDA: kamatok, adózás és értékcsökkenési leírás előtti eredmény
ROS: árbevétel-arányos jövedelmezőség

Az előadó prezentációja befejező részében a 2023. évi és a 2024. évi EBITDA adatok alapján készült beruházásgazdaságossági számításait mutatta be (4. táblázat). A 2023. évi adatok jelentik az optimista scenáriót, ilyen kedvező jövedelmezőség 10 év átlagában azonban nem várható. A realitást a 2024. évi adatok alapján végzett számítások jelentik.

Előadása összegzéseként Szöllösi László kiemelte, hogy a kihívásokkal teli időszak ellenére a tavalyi és várhatóan az ideai ár-alakulások kedvezőek voltak és lesznek az állattermék-előállítás jövedelmezősége szempontjából, különösen a jó termelési színvonalú üzemek esetében. Ez a kedvező jövedelmi helyzet megfelelő alapot biztosíthat az előttünk álló beruházások, fejlesztések pénzügyi megvalósításához és az uniós források hatékony felhasználásához. Ehhez kapcsolódva a korszerű, modern technológiával felszerelt zöldmezős beruházások megvalósítását és finanszírozását javasolta.

Az előadást követő vitában a hozzászólók többsége úgy vélekedett, hogy a zöldmezős (és nem a felújítás jellegű) fejlesztések esetében nemzetközi szinten is versenyképes állattenyésztés alakult ki Magyarországon. Különösen igaz ez a koncentrációt segítő nagyobb méretű beruházásokra. Már egy ideje megfigyelhető az, hogy az áttenyésztési támogatási jogcímek a legsikeresebbek. Ez jelentős szerkezeti átalakuláshoz vezethet a mezőgazdaságban. Egyrészt javulhat az állattenyésztés pozíciója a növénytermesztéssel szemben, és nem csak az árak okán. Másrészt az üzemszerkezetben is bekövetkezhet a nagyok további erősödése, hiszen az említett állattenyésztési beruházásokat döntően ezek a vállalkozások hajtották végre, mert a kicsikből szinte eltűnt az állattenyésztés.

A virtuális telepekkal kapcsolatban néhány hozzászóló túlzottnak értékelte a vágósertés-előállításban jellemzőként meghatározott termelési paramétereket. Véleményük szerint ezek az értékek ma Ma-

gyarországon még a legjobb telepeken sem reálisak, esetleg csak a legeslegjobbokban. Voltak azonban olyan hozzászólók is, akik szerint ezek a paraméterek a csúcsüzemekben igenis elérhetőek. Abban azonban meggyeztek a vélemények, hogy az előadó által levont következtetések helytállóak.

A hozzászólók a KSH és az Agrárközgazdasági Intézet (AKI) adatainak összehasonlíthatóságával kapcsolatos problémákra is felhívták a figyelmet. Példaként hangzott el, hogy a vágóállat-ágazat KSH-s húsfeldolgozás és -tartósítás természetes adatai 15 százalékos visszaesést mutatnak az előző évhez képest. Ugyanakkor az AKI vágásszámadatai nem igazolják vissza ezt az indexet, hiszen például a döntő hányadot kitevő sertésvágásszám csökkenése mindössze 1 százalékos értéket mutatott. Ez olyan mértékű eltérés – mintegy 40-50 ezer tonna –, amely már zavarja a megalapozott közgazdasági következtetések megfogalmazását. A hozzászólók a KSH adatait nevezték a valóságot inkább megközelítőnek.

A vitauülés második napirendi pontjában **Szücs István**, a DE intézetigazgató egyetemi tanára „**Szerbia és Bulgária agrár-telejesítményének vizsgálata**” címmel tartott előadást. (Szerzőtársai **Rákos Mónika és Gáthy Andrea** voltak.) A téma napirendre tűzését az indokolta, hogy az OTP leánybankjai ebben a két országban is jelen vannak, és a tanulmányban található információk segíthetik az ott folyó agrárvállalati bankolást. **Szerbia** mezőgazdaságával kapcsolatban az előadó a következő fontosabb megállapításokat tette:

- A 2000-es években az agrárszektor az ország GDP-jének 6,3–6,5 százalékát adta – bár 2013-ban ez az arány meghaladta a 7,4 százalékot –, viszont a munkaerő közel 14 százalékát foglalkoztatja. Szerbiának mintegy 3,4 millió hektár mezőgazdasági területe van.

- 2023-ban 508 325 gazdaság működött az országban. Az egy üzemre jutó átlagos mezőgazdasági hasznosítású földterület

4. táblázat

Zöldmezős telepi beruházások tökéletesítése és megtérülése
(Capital requirement and return on greenfield site investments)

Megnevezés	Kocartás és hízóalapanyag- előállítás	Vágo- sertés- előállítás	Vágo- csirke- előállítás	Pecsenye- kaca- előállítás	Hízott- kaca- előállítás	Ketreces étkezési tojástermelés	Tej- termelés
Beruházási költség	2,16 Ft/koca millió Ft/koca	400 ezer Ft/m ²	230 ezer Ft/m ²	160 ezer Ft/m ²	nevelő: 73 ezer Ft/m ² tömmő: 168 ezer Ft/m ²	10 600 Ft/tyúk férőhely	4,678 millió Ft/ tehén
EBITDA (2023)	263 ezer Ft/koca	57 178 Ft/m ²	25 648 Ft/m ²	13 073 Ft/m ²	14 482 Ft/m ² 43 035 Ft/m ²	5 872 Ft/tyúk	459 ezer Ft/ tehén
IRR (Ø tá.m.)	3,7%	5,4%	2,0%	-	15,0% / 22,2%	54,7%	-
DPP (Ø tá.m.) (r = 2%)	10 év	9 év	10 év	10 < év	5 év / 5 év	2 év	10 < év
IRR (40% tá.m.)	15,5%	17,7%	13,2%	6,0%	31,0% / 41,5%	92,2%	10,1%
DPP (40% tá.m.) (r = 2%)	6 év	5 év	6 év	9 év	3 év / 3 év	2 év	7 év
EBITDA (2024e)	222 ezer Ft/koca	47 738 Ft/ m ²	19 076 Ft/m ²	8 345 Ft/m ²	1 472 Ft/m ² 7 493 Ft/m ²	2 368 Ft/tyúk	590 ezer Ft/ tehén
IRR (Ø tá.m.)	0,5%	1,8%	-	-	-	18,1%	4,5%
DPP (Ø tá.m.) (r = 2%)	10 < év	10 < év	10 < év	10 < év	10 < év	5 év	9 év
IRR (40% tá.m.)	11,2%	12,9%	6,4%	-	-	35,4%	16,4%
DPP (40% tá.m.) (r = 2%)	7 év	6 év	8 év	10 < év	10 < év	3 év	6 év

EBITDA: kamatok, adózás és értékcsökkenési leírás előtti eredmény

IRR: belső megtérülési ráta

DPP: diszkontált megtérülési idő

alig több mint 6 hektár, de a Vajdaságban valamivel magasabb az átlagos gazdaságméret (13,39 ha). A gazdaságok 99,6 százaléka mezőgazdasági termelést folytató családi gazdaság. A gazdaságok mintegy 66 százaléka az ország „éléskamrájának” számító Vajdaságban és Sumadijában található.

- A megművelt földterületen belül a szántók aránya 77,7 százalék, a legelőké és kaszálóké 14,6 százalék, a gyümölcsösöké 6,0 százalék, a szőlőültetvényeké 0,6 százalék és a konyhakerteké 1,1 százalék volt 2023-ban.

- A megművelt mezőgazdasági területre vetítve 6,7 hektár jut egy traktorra. Rendkívül előregedett a traktorpark, mivel a traktorok 73,8 százaléka több mint 20 éves, és csak a 4,3 százaléka az, amely 5 évesnél fiatalabb.

- Szerbiában a mezőgazdaság termelési értékének mintegy $\frac{3}{4}$ -e a növénytermesztésből származott a 2021. évben, mely arány 2022-re 70 százalékra csökkent. Ez köszönhető az állattenyésztési bruttó termelési érték érdemi emelkedésének, azon belül is a baromfiszektor erősödésének.

- A 2023-as mezőgazdasági census eredményei alapján a gazdaságok összlétszámának 61,7 százaléka foglalkozik állattenyésztéssel, 725,4 ezer szarvasmarhát, 2,26 millió sertést, 1,70 millió juhot, 149,6 ezer kecskét, 21,6 millió baromfit és 1,26 millió méhcsaládot tartanak.

- Szerbiában az élelmiszeriparban tevékenykedő vállalkozásokat az üzemszám alapján a mikro- és kisvállalkozások uralják. Az összes élelmiszer-feldolgozásban érintett vállalkozás mintegy $\frac{3}{4}$ -e kevesebb mint 10 főt foglalkoztatott, míg a vállalkozások közel 90 százaléka kevesebb mint 50 alkalmazottal rendelkezik. Mintegy 2 százaléka van nagyvállalatként regisztrálva. Az élelmiszeriparból mennyiségi alapon a zöldségfeldolgozás kibocsátása rendelkezett a legmagasabb részesedéssel 2023-ban (31,0%), ezt követte a tejtermékek és tojás (15,8%), a kenyér és gabonafélék (14,2%), a

gyümölcsök és magok (13,9%), majd a húsfélék előállítás (9,9%). A projekció szerint a részarányok gyakorlatilag változatlanok maradnak 2028-ig.

- Szerbia területén a szántóterületek átlagos (medián) ára 2018 óta évről évre mintegy 6–10 százalékkal növekszik, 2023-ban 8200 EUR/ha volt. A Vajdaságban a legmagasabb a termőföld ára. Az előrejelzések szerint Szerbiában a termőföldárak a következő években tovább fognak emelkedni.

Előadása második részében az előadó **Bulgária** mezőgazdaságát mutatta be, és a következő fontosabb megállapításokat tette:

- A mezőgazdaság GDP-ből való részesedése 3,24–4,52 százalék között ingadozott 2012–2022 között. A központosított, állami kézben lévő mezőgazdaságot a rendszerváltást követően felváltotta a privatizálás, a földtulajdon magánkézbe került. 2004-re a mezőgazdasági termelés mintegy 98 százalékát magángazdaságok adták. Az ország területének mintegy 50 százaléka termőföld. Fő gabonaterményei a búza (a művelhető terület mintegy 35%-a), a kukorica (13%) és az árpa (5%), ezen kívül jelentős a cukorrépa, a napraforgó (24%) és a dohány. Az ország területének 37–38 százaléka erdő, melynek mintegy 40 százalékát teszik ki a túlevélű erdők.

- A bolgár mezőgazdaság kibocsátásának 75 százalékát a növénytermesztés adja, az állattenyésztés aránya 18 százalék.

- Bulgáriában a sertések száma 726,94 ezer volt 2023 decemberében, ami történelmi rekord az utóbbi években. A szarvasmarhafélék száma 574,09 ezer, melyből mintegy 20 ezer volt a bivaly. A tejelő tehének száma 200,77 ezer. Az országban mintegy 843 millió liter tejet termeltek 2022-ben. A baromfilétszám 2022-ben 15,5 millió egyedot számlált, aminek 46,0 százalékát adták a tyúkok, beleértve a tojótyúkokat is, és a brojlercsirkeket tették ki a 43 százalékát. Az országban a tojás termelése az öt év átlagában 1,3–1,4 milliárd db évente.

- 2020-ban 132 742 mezőgazdasági üzem működött az országban, és a mezőgazdasági hasznosítású terület 4564,1 ezer ha volt. Mintegy 72 ezer gazdaság tartott haszonállatot, baromfit vagy méhcsaládot. A teljes mezőgazdasági területből 119 251 gazdaság egyénileg művelt 3959,3 ezer hat. Az egy gazdaságra jutó átlagos művelt terület nagysága 33,2 ha volt 2020-ban. A 8 ezer EUR éves termelési érték alatt termelő gazdaságok az összes gazdaságok számán belül 67,3 százalékot adtak, miközben ugyanezek az üzemek az összes standard termelési értéknek (STÉ-nek) mindössze az 5,3 százalékát állították elő.

- Bulgáriában a mezőgazdasági hasznosítású terület mintegy 77 százalékan mint bérleményen gazdálkodnak, és csak 9 százalékot tesz ki azon gazdaságok/gazdálkodók által művelt terület, ahol saját földön gazdálkodnak. 2022-ben a szántóföld átlagos ára Bulgáriában elérte a 14 280 BGN/ha értéket. A legeltetésre és kaszálónak használt gyepterületek esetében ez az érték 2022-ben 3690 BGN/ha volt. 2022-ben egy hektár szántóterület átlagos bérletdíja elérte a 630 BGN/ha-t. Az előző évhez képest az ország mind a hat statisztikai régiójában nőtt a termőföld bérleti díja. A gyepterületek átlagos bérleti díja 260 BGN/ha volt 2022-ben.

- Az élelmiszer- és italfeldolgozás a teljes bolgár ipari termelés mintegy 20 százalékát teszi ki. Több mint 6300 cég működik a piacon.

Az előadást követő vita során a kollégium tagjai az előadáshoz kapcsolódóan a következő megállapításokat, javaslatokat fogalmazták meg:

- a hazai Széchenyi Kártyához hasonló finanszírozási konstrukció megvalósítása az elaprózott üzemszerkezet miatt elsősorban Bulgáriában hozhatna hasznot mind a mezőgazdasági termelők, mind a finanszírozó bank számára;

- Szerbia esetében elsősorban a baromfihús- és a tojástermelés, illetve -feldolgozás fejlesztése, finanszírozása hozhatna gazdasági hasznot;

- ugyancsak Szerbiában a termelés intenzifikálásában, a technológia transzfer megvalósításában vannak komoly lehetőségek;

- Bulgáriának vannak tengeri kikötői, amelyek elméletileg logisztikai előnyt jelenthetnek az országnak. Ugyanakkor nincs meg az a háttérinfrastruktúra, amely az ezekkel a kikötőkkel versenyző más fekete-tengeri kikötőkben – pl. a romániai Konstancában – megvannak;

- Szerbiában 12 hektár „háztáji” földje lehetett egy gazdának. Ez ma is megvan, ehhez a „gazda” (tűzoltó, vasutas, tanár stb.) ragaszkodik, és nem is nagyon adja el. A valódi nagygazdaságok állami földön léteztek, de ezek most fokozatosan arab tulajdonba kerülnek. Ezek esetében hatalmas a fejlődés, intenzív a beruházási tevékenység.